

„AUTORUL“ SAU LEGĂTURA CU SPECTATORII *

E greu de răspuns la întrebarea cum ai „făcut“ un rol sau altul și să povestești despre acest lucru precis și obiectiv. Crearea rolului este un proces „tăinic“, emoțional, chinuitor, care pune nervii la încercare și adeseori aduce bucurii, dar și necazuri. Dar mai ales, e greu de analizat cu ajutorul formulărilor utilizate de critica teatrală. Nu mă refer la problemele, metodele și concepția în artă, deoarece este bine cunoscut că teatrul sovietic se bazează pe metoda realismului socialist, cu toată varietatea lui de stiluri, și noi credem în marea învățătură a lui Stanislavski, purificată de scolastică și dogmă. Știu însă că spectatorul este interesat tocmai de ceea ce nu poți să povestești organizat, metodic. Încercați să rugați o mamă să povestească cum a născut, sau un grădinar, cum răsare din pământ și crește o floare; e îndoielnic că ei vor găsi cuvintele precise. Așa stau lucrurile și cu nașterea rolului. Cum să descrii acel moment „plin de farmec“ când ai simțit că rolul e intuit, că „ai prins“ rolul? Mi se pare mai simplu să-ți descrii eșecurile; dar nu știu de ce, nimeni nu te întrebă: „Spuneți-mi, vă rog, cum ați făcut să ratați rolul X...?“

Trebuie să spun că eram foarte aproape de acest moment, „cu totul lipsit de farmec“, atunci când am lucrat asupra personajului „Autorul“ din piesa lui Nikolai Virta, *Zări necuprinse*. Și chinurile mele au început din clipa în care mi s-a încredințat acest rol. I. A. Zavadski, regizorul spectacolului, insista mai cu seamă să-l joc fără machiaj și în haine „nemțești“! Mi se părea că aspectul meu comun, citadin, nu se va integra deloc în atmosfera valoroasei piese a lui Virta și oricât aș declara, de pe scenă, că sînt „autorul“ unei piese despre colhoznicii zilelor noastre, nimeni nu va crede acest lucru; eram convins că prezența mea va suna ca o notă falsă în spectacol. De ce fără machiaj?! Nu-i mai bine să-mi găsesc un aspect mai simplu, mai „țărănesc“? Să-mi pun vreo bărbățiță? Și dacă totuși joc fără machiaj, de ce trebuie să îmbrac un costum orășenesc? Poate că pîslarii și un palton simplu îmi vor ajuta mai mult să mă integrez în piesă? Acum, nici eu nu înțeleg, cum de am putut să fiu atîta timp prizonierul acestor idei naive și nejuste. Trebuie să spun, spre cinstea lui Zavadski, că el m-a scos cu tenacitate și insistență din acest prizonierat, ajutîndu-mă să văd chipul Autorului, așa cum îl vedea el, și — după cum a arătat și critica — viziunea aceasta a fost cea justă.

* Articol scris pentru revista „Teatrul“.

Conform concepției lui Zavadski, Autorul în acest spectacol trebuie să reprezinte veriga de legătură între scenă și sala de spectacol; nu pentru că Autorul ar semăna cu vreunul din eroii spectacolului, ci, dimpotrivă, pentru că el pare a fi unul din spectatorii din sală. Acest autor-spectator povestește despre creația lui, care îi este deosebit de apropiată, dar care este în același timp deosebit de apropiată și oamenilor de diverse profesii (spectatorii din sală), subliniind, prin aspectul său citadin și totodată prin atitudinea sa activă față de cele ce se petrec pe scenă, că evenimentele din piesă nu reprezintă un caz particular, cu un aspect specific exclusiv al colhozurilor noastre, ci că ele simbolizează lupta dintre vechi și nou, că ele vorbesc despre înalta chemare a omului pe pământ. Aceasta, însă, este o temă care interesează pe toți.

Fiind pătruns, în sfârșit, de justetea unui asemenea principiu regizoral, am încetat să mă mai simt jenat de aspectul meu exterior și, îmbrăcînd pentru spectacol cămașa albă cu gulerul scrobît și o cravată asortată la costumul cenușiu, am înțeles că „neconcordanța“ între chipul meu și peisajul rural, care mă stingherise înainte, subliniază tocmai *comunitatea* de interese a oamenilor sovietici. Am înțeles în sfârșit că pentru un scriitor, un intelectual, colhozul „Krutii Gori“ („Munții răpoși“), cu oamenii și preocupările lui, reprezintă o sferă de activitate tot atât de necesară și interesantă, ca de pildă tribuna publică de la Stockholm, la Congresul partizanilor păcii!

Mă bucur că, încă înainte de confruntarea cu publicul, am crezut în Zavadski, deci și în mine, și că am reușit oarecum să „cumulez“ o bună parte din datele rolului. Trebuia, înainte de toate, să aduc o atitudine plină de respect față de tot ce mă înconjură, pentru ca să am dreptul să rostesc de pe scenă cuvinte bine simțite despre legătura dintre mine și piesa respectivă. Asemenea roluri, cum este cel al Autorului, sînt de nesuferit cînd capătă o înfățișare de rezoner. Pentru îndepărtarea acestui pericol, am muncit pînă la prima întîlnire cu spectatorii! Cînd au venit spectatorii, ei au pus în fața mea noi sarcini de *comuniune cu sala* și — ceea ce e mai important — m-au silit într-o oarecare măsură, în unele momente, să *dirijez* sala de spectacol, îndreptînd atenția publicului spre o anumită înțelegere a scenelor respective. M-am angajat în această luptă originală cu spectatorul, simțind că pot influența modul lui de percepere, că pot să-i propun o stare de spirit receptivă înțelegerii unei probleme de adîncime. Și am fost fericit cînd am reușit aceasta!

Aș putea să povestesc încă multe lucruri despre rolul unui asemenea „autor“, într-o piesă contemporană; dar trebuie să închei. Altfel, ar însemna să scriu un studiu întreg pe această temă. Aș dori numai ca, împreună cu salutul pe care îl transmit colegilor mei — minunații maeștri ai scenei romînești —, să le urez apariția în repertoriul teatrului lor, a unui număr cît mai mare de piese pe cele mai arzătoare teme contemporane, deoarece nu există o mai mare fericire pentru un artist, decît să vorbească astăzi, prin intermediul artei sale, despre lucrurile de mare însemnătate care emoționează întregul popor al patriei sale.

Tamara Cernova în:
Nastia din „Zări necuprinse“,
Robin din
„Nevestele vesele din Windsor“ și Nina din
„Mascarada“

